

2. UNIÓ EUROPEA¹²

L'anàlisi d'aquest apartat es desenvolupa en quatre blocs: qüestions institucionals, Unió Econòmica i Monetària, ocupació i política social i política regional.

2.1. QÜESTIONS INSTITUCIONALS

L'agenda europea presenta una certa continuïtat sobre els principals reptes que té plantejats a mitjan termini la UE: l'ampliació i el necessari procés constituent, centrat principalment en la propera Conferència Intergovernamental (CIG), el Llibre Blanc sobre la governança, el debat sobre el futur de la UE i el paper de la Convenció; l'euro i la necessària coordinació de les polítiques pressupostàries i l'adopció d'una estratègia de plena ocupació i desenvolupament sostenible; i, a remolc dels fets de l'11 de setembre, la remodelació de les agendes polítiques, per reforçar la política exterior i de seguretat (PESC) i de la política europea de seguretat i de defensa (PESD) per tal de lluitar contra el terrorisme a fi de configurar un espai de llibertat, seguretat i justícia.

Aquestes qüestions institucionals s'han discutit al llarg del 2001 als consells europeus sota la presidència de Suècia a Estocolm el 23 i 24 de març i a Göteborg el 15 i 16 de juny, i, sota la presidència de Bèlgica, el 19 d'octubre a Gant i a Laeken el 14 i 15 de desembre. En el primer semestre del 2002 la presidència ha correspost per tercera vegada a Espanya després de les tengudes el 1989 i el 1995. Les principals prioritats de la Presidència Espanyola relacionades amb l'agenda europea han estat la lluita contra el terrorisme, la introducció de l'euro i l'impuls del procés de Lisboa per tal d'aconseguir la plena ocupació, l'ampliació i el debat sobre el futur d'Europa. L'agenda del Consell Europeu de Barcelona dels 15 i 16 de març del 2002 es dedicà a l'impuls del procés de Lisboa per a la modernització i la liberalització de l'economia. El Consell Europeu de Sevilla dels dies 21 i 22 de juny del 2002 ha clos la resta de temes pendents de l'agenda de la Presidència Espanyola (vegeu apartat 2.1.7).

2.1.1. RATIFICACIÓ DEL TRACTAT DE NIÇA

El Tractat de Niça¹³, que es va firmar a Niça el 26 de febrer del 2001, com a codi fonamental, ha assentat les bases per poder fer front als nous reptes de la UE: l'ampliació fins a tretze nous estats membres a l'horitzó del 2004 i la possibilitat de redactar una constitució per a la UE, que decideixi definitivament el repartiment de poders entre les seves institucions. Per tirar endavant l'ambiciós programa polític de l'ampliació és requisit indispensable que els estats membres ratifiquin el Tractat de Niça, perquè pugui entrar en vigor l'1 de gener del 2003. La ratificació es va posar en marxa a tots els estats

¹² Com a documents de referència s'han consultat els informes sobre l'estat de la Unió Europea del Patronat Català Pro Europa de 6 de juliol del 2001 i de 15 de gener del 2002.

¹³ DO C 80 de 10.3.2001.

membres i en alguns, cas de Dinamarca, Luxemburg, França, Espanya, Holanda i Àustria, es va concloure el procés durant l'any i principis del 2002. Només a Irlanda el referèndum organitzat el passat 7 de juny va donar un resultat negatiu. Aquest mes d'octubre del 2002 s'hi va celebrar un nou referèndum que finalment ratificà el Tractat de Niça.

2.1.2 . AMPLIACIÓ

La planificació aprovada en el Consell Europeu de Niça *o full de ruta* s'ha revelat com un instrument de referència molt vàlid per gestionar el procés d'adhesió, donat que molts dels capítols de negociació oberts amb alguns dels països candidats varen poder ser tancats. Aquest avanç va permetre als consells europeus de Göteborg i Laeken afirmar la determinació de la Unió per concloure a finals del 2002 les negociacions amb els països candidats que estan preparats, amb la finalitat que puguin participar en les eleccions al Parlament Europeu que es duran a terme l'any 2004.

El diàleg econòmic amb els països candidats a l'adhesió va continuar en el marc dels acords europeus¹⁴. Les negociacions d'adhesió en l'àmbit de la Unió Econòmica i Monetària es va tancar temporalment amb deu països, però no varen començar amb Bulgària ni Romania. En l'àmbit de la liberalització dels moviments de capitals les negociacions es varen tancar temporalment amb vuit països.

La vigilància fiscal de preadhesió que té per objecte preparar la hisenda pública dels països candidats per participar en la Unió Econòmica i Monetària, va començar amb tots aquests països. Els tretze països candidats notificaren a la Comissió la seva situació fiscal i els seus programes econòmics de preadhesió. Aquests documents, amb la seva avaluació per part de la Comissió, varen servir de base per al diàleg econòmic reforçat entre els estats membres i els països candidats.

També s'ha prosseguit l'acció "Mecanisme de finançament PYME", amb l'objecte d'animar els intermediaris financers dels països en vies d'adhesió a la UE beneficiaris del programa Phare perquè desenvolupin les operacions de finançament en favor de les PYME. A finals del 2001 el compromís de recursos Phare en els projectes era de 78 milions d'euros. La Comissió va decidir estendre el mecanisme a Turquia, amb la utilització de 4 milions del pressupost MEDA. Per la seva part, el Banc Europeu d'Inversions (BEI)¹⁵ va concedir 2.700 milions d'euros per als països candidats a l'adhesió (Xipre, Malta i als països de l'Europa Central).

Segons l'Eurobaròmetre, núm. 56 de la tardor del 2001 el conjunt de ciutadans de la UE-15 en un 51% donen suport a l'ampliació. La forquilla d'adhesions va des de Grècia amb un 74% al Regne Unit amb un 41%. A Espanya el suport se situa en un 61%.

¹⁴ Bol. 12-2001.

¹⁵ Informe anual del BEI.

2.1.3. LLIBRE BLANC SOBRE LA GOVERNANÇA

El 25 de juliol del 2001 la Comissió va aprovar el Llibre Blanc¹⁶ sobre la governança europea que cerca un millor funcionament de les seves institucions a fi de poder fer front als grans reptes que obre el Tractat de Niça. Les propostes clau d'aquesta iniciativa són les següents:

- establir un diàleg i una major interacció amb les administracions regionals i locals, amb la utilització, per exemple, de la tècnica dels acords tripartits, que ja s'han endegat en l'àmbit mediambiental.
- reforçar la confiança dels ciutadans¹⁷, amb l'augment de la participació de tots els agents socials amb un sistema de consulta més eficaç i transparent a la societat civil i que informi més activament el públic sobre les qüestions europees.
- fixar objectius polítics més clars i millorar-ne l'eficàcia.
- definir les condicions de creació d'agències europees de reglamentació.
- redefinir els objectius i les responsabilitats de cada institució amb un repartiment clar de les competències entre les institucions comunitàries i els estats membres.

La Comissió Europea va obrir un període de consulta sobre aquesta iniciativa que ha finalitzat el 21 de març del 2002 i que resta oberta a la participació de totes les institucions estatals, regionals i locals, i, en general, a tota la societat civil.

2.1.4. DEBAT SOBRE EL FUTUR DE LA UE¹⁸

En el Consell Europeu de Niça dels dies 7 i 8 de desembre del 2000, els responsables polítics varen decidir iniciar una reflexió profunda sobre el futur de la Unió Europea amb l'objecte de fer-la més democràtica, transparent i eficaç. En el mes de març del 2001 es va iniciar un debat públic sobre el futur d'Europa, que pretén associar a aquest

¹⁶ COM(2001) 428 i Bol. 7/8-2001.

¹⁷ La preocupació per aconseguir una Unió més pròpera als ciutadans es va plasmar en diverses iniciatives a distints àmbits, com la millora de l'accés del públic als documents de les institucions comunitàries, la creació d'una xarxa judicial europea en matèria civil i mercantil per facilitar la informació del públic, i la publicació d'un Llibre Verd (COM (2001) 68, Bol. 1/2 –2001) sobre la protecció dels consumidors.

¹⁸ El Consell Econòmic i Social amb el Centre Balears Europa i la Direcció General de Relacions Europees i per a la Mediterrània de la Conselleria de Presidència del Govern de les Illes Balears participa en l'organització del debat transnacional EU.R.DEBAT (EUROPEAN REGIONAL DEBATE), dins la proposta C-339-49-ES-ES-15-05-2002 del programa PRINCE, que lideren les Balears i que té com a parelles organitzadores la Unione delle Camere di Commercio Industria e Agricoltura della Liguria/Regione Liguria i la Comissão de Coordenação da Região de Lisboa e Vale do Tejo; com a regions participants en les conferències, el Centre for Regional Development of the Czech Republic, el Conseil Economique et Social de la Wallonie, la Collectivité territoriale de Corse. Conseil Economique, Social et Culturel de Corse i The Ministry for Gozo; i com a invitats, representacions de Lituània i Hongria.

procés tant les entitats polítiques, econòmiques i acadèmiques com la societat i l'opinió pública, inclosos els països candidats a l'adhesió. A aquesta consulta, varen respondre les contribucions de les institucions i organismes de la Unió i el mes de desembre es va publicar una comunicació¹⁹ de la Comissió titulada "Renovar el mètode comunitari".

En aquesta línia, el Consell Europeu de Laeken va adoptar la Declaració de Laeken sobre el futur de la Unió, com a resposta als reptes fonamentals: les expectatives del ciutadà europeu amb relació a les competències de la UE, les dels estats i de les regions, l'apropament de les institucions europees als ciutadans, l'estructuració de la vida política i de l'espai polític europeu en el marc d'una Europa ampliada, i la posició de la Unió en el món tot destacant el seu paper de lideratge en la gestió de la globalització des d'una perspectiva ètica, de solidaritat i de desenvolupament sostenible.

La Declaració apunta idees sobre la definició i la distribució de les competències en la Unió, d'un augment de la legitimitat democràtica i la transparència de les institucions, sobre la simplificació i reordenació dels tractats, i obre una via cap una Constitució dels ciutadans europeus.

Sobre aquesta base, el Consell Europeu va decidir, amb la finalitat de preparar la Conferència Intergovernamental (CIG) prevista per a l'any 2004, confiar aquesta reflexió a una convenció que agrupi les principals parts implicades en el debat sobre el futur de la Unió. Aquest fòrum presidit pel Sr. Giscard d'Estaing va iniciar els seus treballs durant el mes de març del 2002 i ja va presentar un primer informe al Consell Europeu de Sevilla.

Entre els representants en el fòrum cal destacar la participació de tres representants per part del Comitè Econòmic i Social Europeu. Per la seva banda, les regions europees amb poders legislatius han adoptat la Resolució envers un reforçament del paper de les regions amb poder legislatiu en el si de la UE, on reclamen tenir un lloc en el marc de les instàncies comunitàries i poder participar activament i directament en el procés comunitari de presa de decisions. La possibilitat que les regions puguin participar al Consell de Ministres de la UE es troba recollida en el mateix article 203 del Tractat de la UE. Sobre la base d'aquest article, els representants de les regions i els *länders* de Bèlgica, Alemanya, Àustria i el Regne Unit estan facultats per assistir a les reunions del Consell de Ministres de la UE quan aquestes afectin les seves competències o els seus interessos. L'Estat espanyol és l'únic estat membre de la UE amb regions amb poder legislatiu que encara no ha resolt cap mecanisme de participació regional al si del Consell de Ministres.

La clausura de la Convenció es farà amb la presentació del seu document final al Consell Europeu de la primavera del 2003. El document final juntament amb el resultat

¹⁹ COM (2001) 727 i Bol. 12-2001.

dels debats estatals sobre el futur de la UE serà utilitzat per la CIG com a base per iniciar els treballs amb vista a la reforma dels tractats.

2.1.5. PRESSUPOST GENERAL DE LA UNIÓ EUROPEA

La principal partida del pressupost general de la UE continua sent el capítol destinat a la política agrícola comuna (PAC) que s'emporta més del 45% del total. La segona partida pressupostària pertany a les mesures estructurals que s'emporten més del 30% del total. Entre les dues totalitzen més del 75% del pressupost comunitari. Cal destacar que les despeses administratives no sobrepassen el 5%.

Entre les novetats pressupostàries per a l'any 2002 destaca un increment del pressupost en crèdits de pagament d'un 2% fins arribar als 95.655 MEUR, la qual cosa representa l'1,03% del PIB de la UE i el menor percentatge des dels inicis de la dècada dels noranta.

2.1.6. POLÍTICA EXTERIOR I DE SEGURETAT COMUNA (PESC) I LA POLÍTICA EUROPEA DE SEGURETAT I DE DEFENSA (PESD)

La PESC ha passat a ser una de les prioritats de l'agenda de la UE i de la Presidència Espanyola que ha focalitzat els centres d'atenció en l'Afganistan, els Balcans, l'Orient Mitjà, l'estratègia comuna per a la Mediterrània i les relacions amb Amèrica llatina.

Pel que fa a la PESD, les conseqüències dels atacs terroristes contra els Estats Units de l'11 de setembre, han tengut com a efecte l'acceleració en la instauració d'alguns aspectes de l'espai de llibertat, seguretat i justícia. La Comissió va adoptar propostes relatives a l'aplicació del Pla d'acció adoptat pel Consell Europeu de Brussel·les reunit en sessió extraordinària el 21 de setembre, per respondre als esdeveniments dels Estats Units en forma de mesures per combatre el terrorisme internacional i d'una decisió marc relativa a l'ordre europea de detenció. A principis de desembre el Consell va ratificar totes aquestes mesures, així com la relativa a la creació d'Eurojust, amb la finalitat de reforçar la lluita contra la delinqüència organitzada i la de donar una alta prioritat al tema de la seguretat a l'àmbit del transport aeri.

2.1.7. BALANÇ DEL SEMESTRE DE PRESIDÈNCIA ESPANYOLA

La Presidència Espanyola de la UE, sota el lema "Més Europa", ha volgut consolidar i impulsar l'actual projecte europeu, especialment el desafiament estratègic del terrorisme. Aquest balanç es resumeix en els següents apartats:

1. Un espai europeu de llibertat, seguretat i justícia

a) Lluita contra el terrorisme

Els esdeveniments de l'11 de setembre i les mesures del Pla d'acció acordat pels quinze, foren el punt de partida de tota una sèrie de mesures aprovades amb relació a aquest tema. Aquesta fou la principal prioritat i s'ha desenvolupat una estratègia en quatre grans línies:

- Reforçar els instruments de l'estat de dret en tota la UE: és imprescindible la convergència de tots els sistemes jurídics dels estats de la Unió i la cooperació entre les autoritats judicials. L'objectiu final és que a Europa no es puguin aduir delictes polítics o l'existència de democràcies "sospitoses".
- Enfortir la cooperació entre els cossos i forces de seguretat dels estats membres: el que es pretén és dificultar que el terrorisme pugui beneficiar-se de la diversitat dels cossos i forces de seguretat dels estats membres.
- Respondre a les dimensions actuals del terrorisme: es pretén que la lluita contra el terrorisme arribi a totes les seves manifestacions: la seguretat aèria, amenaces bacteriològiques, químiques, radiològiques i nuclears, i blanqueig de diners.
- Desenvolupar la cooperació internacional: en les relacions amb tercers països també s'ha d'arribar a acords de cooperació en la lluita contra el terrorisme.

b) Política d'immigració i asil

Aquesta matèria s'ha articulada entorn de quatre grans àrees:

- Pla global de lluita contra la immigració il·legal: algunes de les seves mesures s'han declarat prioritàries.
- Gestió coordinada i integrada de les fronteres exteriors de la Unió: és la millor forma de garantir l'eficàcia i el primer pas cap a una policia de fronteres de la UE, que permeti controlar millor els fluxos migratoris.
- Integració de la política migratòria en l'acció exterior de la Unió: es tracta de cercar la col·laboració de tots els països d'origen i trànsit de la immigració. Des d'ara, qualsevol acord amb altres països haurà d'incloure una clàusula sobre gestió de fluxos migratoris i readmissió en cas d'immigració il·legal.
- Política comuna d'asil i immigració: En aquest semestre s'ha dissenyat un calendari de mesures concretes per accelerar la realització d'aquesta política comuna.

2. L'euro

La Presidència Espanyola ha destacat la importància de consolidar el paper internacional de l'euro. L'euro s'ha convertit en la segona divisa internacional de reserva i representa el 13% de totes les reserves mundials. El pròxim repte serà convertir-lo en moneda de referència en mercats com l'energètic o el de matèries primeres.

3. Cap a una Europa més pròspera, dinàmica i al servei del ciutadà

A la Cimera de Lisboa de l'any 2000 ja es va fixar l'objectiu de convertir la UE en l'economia més competitiva i dinàmica del món amb més i millors ocupacions i més cohesió social. Per aconseguir aquest objectiu la Presidència Espanyola ha treballat sobre els següents eixos d'actuació:

- a) Impuls a l'obertura i connexió dels mercats

Un espai econòmic veritablement competitiu i integrat ha de construir-se a partir de la integració de sectors bàsics com l'energia, els transports i els serveis financers.

- b) Plena ocupació i educació

Són de gran importància els compromisos a què s'ha arribat quant a l'enfortiment de la cohesió social, a les polítiques actives orientades a la plena ocupació i a la promoció de les qualificacions professionals i la mobilitat dins la UE.

4. L'impuls al procés d'ampliació

La Presidència Espanyola ha complert amb el calendari establert i ha contribuït a les negociacions amb tots els estats candidats per tal que puguin concloure's abans de final d'any. També s'ha treballat en les adaptacions tècniques i en la concreció jurídica dels compromisos acordats. Una novetat que s'ha introduït ha estat la participació activa dels països candidats en el Consell Europeu de primavera celebrat a Barcelona.

Es preveu que a finals del 2002 es puguin concloure les negociacions amb Xipre, Malta, Hongria, Polònia, la República Eslovaca, Lituània, Letònia, Estònia, la República Txeca i Eslovènia.

5. Relacions exteriors

Durant aquest semestre s'ha treballat per consolidar el pes, la visibilitat i la credibilitat de la UE.

- a) Política exterior de seguretat i defensa

Es va incorporar la lluita contra el terrorisme com a prioritat en tots els aspectes de les relacions exteriors de la Unió, i en la política europea de seguretat i defensa.

- b) Relacions transatlàntiques

Constituïren una de les prioritats essencials. A la Cimera de Washington, la UE i els EUA es comprometeren a coordinar les seves polítiques per combatre el terrorisme, de

cooperació judicial en matèria penal i d'extradició en les polítiques amb relació a Orient Mitjà i finalment quant als actuals contenciosos comercials entre la UE i els EUA. A la Cimera de Toledo entre la UE i el Canadà es va acordar enfortir la cooperació judicial, combatre el trànsit il·lícit de persones i reduir els obstacles al comerç i a les inversions.

c) L'acció de la Presidència Espanyola a Orient Pròxim i Àsia

La Presidència Espanyola ha donat suport en tot moment a la celebració d'una conferència internacional de pau amb els objectius de tractar tant els problemes de seguretat com les dificultats econòmiques i humanitàries.

d) L'Associació Euromediterrània

A la Conferència Euromediterrània s'aprovà un pla d'acció per impulsar el diàleg polític, en què es concedí una especial importància a la lluita contra el terrorisme, a part d'intentar enfortir també l'associació econòmica i ampliar la integració comercial dels socis mediterranis. A més, es firmaren els acords d'Associació de la UE amb Algèria i el Líban.

e) Noves relacions amb Rússia

A la Cimera Rússia-UE es va consolidar la relació estratègica entre les dues parts. La UE es comprometé a modificar la seva legislació per concedir a Rússia l'estatut d'"economia de mercat" i va donar suport a la seva petició d'accés a l'Organització Mundial de Comerç.

f) Balcans occidentals

En aquest període es va continuar amb la gestió d'intentar encoratjar la participació de la República Federal de Iugoslàvia al Procés d'estabilització.

g) Consolidació d'una relació estratègica amb Amèrica llatina i el Carib

La Presidència Espanyola ha impulsat que la UE es comprometí a facilitar el desenvolupament de les relacions econòmiques i polítiques de la UE amb Amèrica llatina i el Carib en el marc de la globalització.

h) Cooperació al desenvolupament

La UE s'ha compromès a augmentar l'ajuda oficial per al desenvolupament fins almenys un 0,33% dels seus respectius PIB l'any 2006, i a més, ha reafirmat la seva voluntat de seguir en el lideratge com a principal donant als països més pobres. A part d'això, es va donar llum verda a l'inici de la negociació d'acords d'associació comercial amb els països d'Àfrica, el Carib i el Pacífic.

6. El futur d'Europa

Una altra de les prioritats en el semestre de la Presidència Espanyola va ser impulsar els grans aspectes del debat sobre el futur d'Europa:

- La Convenció sobre el futur d'Europa: la Presidència Espanyola ha intentat mantenir la necessària relació entre la Convenció i el Consell Europeu, i informar-lo dels treballs de la Convenció que podrien acabar en una Constitució europea.

- La reforma del Consell: la presidència ha presentat un informe sobre la millora del funcionament del Consell i sobre les reformes per augmentar la seva eficàcia i garantir una major transparència del procés legislatiu, amb propostes de mesures concretes per a la seva adopció.

7. Un avenç en les polítiques de la Unió

"Més Europa" ha suposat la continuïtat del desenvolupament del projecte europeu en conjunt, en el qual s'han de destacar els següents aspectes:

a) Ocupació i afers socials

S'arribà a compromisos relacionats amb la cohesió social i el compliment de l'Agenda social de Niça, es reforçà l'Estratègia europea d'ocupació i s'acordà actuar prioritàriament respecte de les polítiques actives orientades a la plena ocupació. També s'estudià la sostenibilitat dels sistemes de pensions, així com l'envelliment de la població. En darrer lloc s'arribà a un acord per a l'aplicació del principi d'igualtat de tracte en l'accés a l'ocupació, la formació i la promoció professionals.

b) Mercat interior

En el sector dels contractes públics s'ha arribat a un acord polític sobre els procediments d'adjudicació, i a una posició comuna sobre el vocabulari comú dels contractes. En l'àmbit de la propietat industrial i intel·lectual s'ha aconseguit un enfocament comú sobre la patent comunitària. Quant a protecció de consumidors, el tema més important és la presentació del Llibre Verd. En darrer lloc, s'han aprovat un reglament sobre legislació alimentària i una directiva sobre aproximació de legislacions dels estats membres.

c) Regions ultraperifèriques

S'ha impulsat el treball que desenvolupa les previsions del Tractat a favor de les regions ultraperifèriques per tenir en compte les seves necessitats específiques.

d) Telecomunicacions

S'aprovà la iniciativa "e-Europa: una societat de la informació per a tots", i l'anome-

nat "paquet Telecom", que constitueix un marc normatiu per a les comunicacions electròniques.

e) Transports

En aquest sector els majors esforços es dugueren a terme quant a seguretat i a aspectes de liberalització.

f) Indústria i energia

S'han de considerar els aspectes mediambientals, socials i econòmics per impulsar alhora la competitivitat i la sostenibilitat. Durant el semestre en qüestió es conclogueren els treballs per a la incorporació dels sectors de carbó i acer al Tractat CE. Es va avançar en la liberalització dels mercats energètics del gas i de l'electricitat. A part, s'ha aconseguit un avenç en les propostes per mitigar l'impacte mediambiental del sector energètic i reduir-ne la dependència exterior.

g) Investigació i desenvolupament

Es va adoptar el VI Programa marc d'investigació, desenvolupament tecnològic i innovació (2000-2006).

h) Medi ambient

A més d'acordar una posició comuna de cara a la Cimera de Johannesburg s'ha ratificat el protocol de Kyoto i el de Cartagena, sobre productes transgènics.

i) Agricultura i pesca

S'han desenvolupat diverses propostes sobre seguretat alimentària per reforçar la confiança dels consumidors i s'ha creat l'Autoritat Alimentària Europea. També s'ha impulsat el debat sobre el futur del desenvolupament rural i s'ha revisat la política comuna de pesca.

j) Sanitat

S'ha avançat en l'establiment d'uns requisits de qualitat i seguretat en trasplantaments, i a més s'ha aprovat el Programa d'acció comunitari en matèria de salut pública.

k) Educació

Es va atorgar a l'educació i a la formació la consideració d'element essencial en el procés de construcció europea. S'adoptà el Programa de treball sobre els objectius dels sistemes educatius europeus. S'establí que l'aprenentatge permanent sigui prioritat del

Consell d'Educació i que s'impulsi la transparència en els processos formatius així com l'avaluació de la qualitat en l'ensenyament.

l) Cultura i audiovisual

Es va avançar en la reflexió sobre el paper que la cultura ha de tenir dins la Unió i de cara a la seva ampliació, així com sobre els continguts culturals de l'era digital i l'aplicació de les tecnologies de la informació. En l'àmbit audiovisual, es concedí prioritat a totes les accions necessàries per a la implantació de la televisió digital terrestre.

2.2. UNIÓ ECONÒMICA I MONETÀRIA

En aquest apartat analitzam les principals prioritats de la Comissió Europea en matèria de política econòmica, l'evolució i les previsions de la situació econòmica de la Unió Europea i, finalment, les orientacions generals de política econòmica (OGPE).

2.2.1. ACTIVITATS I OBJECTIUS PRIORITARIS

Una de les principals activitats i objectiu prioritari de la Comissió al llarg de l'any 2001 ha estat coordinar els preparatius per a la introducció dels bitllets i monedes d'euro i per definir-ne les bones pràctiques, amb la creació d'una xarxa europea comuna d'informació sobre el canvi, amb la participació dels dotze estats membres²⁰, la Comissió Europea i el Banc Central Europeu per tal de facilitar la introducció de l'euro l'1 de gener del 2002. En aquest àmbit també es va avançar en aspectes com la protecció de l'euro contra la falsificació o la simplificació dels pagaments transfronterers. La posada en circulació dels bitllets i de les monedes d'euro les primeres setmanes de gener fou un èxit, i, només es pot anotar com a efecte negatiu un cert increment de preus resultat dels arrodoniments a l'alça que la Comissió ha estimat en 0,16 punts percentuals (vegeu apartat 2.2.3).

Altres prioritats per a la Comissió han estat reforçar la coordinació de les polítiques nacionals a la Unió Econòmica i Monetària (UEM) per tal de fer més precisa i llegible la visió general de la situació econòmica de la zona i acordar unes polítiques econòmiques convenients. Aquesta posició respon també al dictamen del 28²¹ de febrer el Comitè Econòmic i Social Europeu que es va pronunciar a favor dels indicadors estructurals proposats per la Comissió en la seva comunicació de setembre del 2000²², encara que s'hi lamentava de la falta d'un indicador medi ambiental. En un altre dictamen²³ va suggerir la intensificació dels estudis econòmics per país mitjançant anàlisis comparati-

²⁰ El primer de gener del 2001, Grècia es va convertir en el dotzè estat membre de la zona euro.

²¹ DO C 139 de 11.5.2001 i Bol. 1/2-2001.

²² COM (2000) 594 i Informe general del 2000.

²³ DO C 139 de 11.5.2001 i Bol. 1/2-2001.

ves dels resultats macroeconòmics. Així, la Comissió a la primavera del 2001, ja va utilitzar una primera llista d'indicadors estructurals per a l'Informe de síntesis lliurat al Consell Europeu d'Estocolm²⁴ amb la finalitat de definir els àmbits en els quals es precisen accions i per mesurar els progressos realitzats amb relació als objectius fixats a la Cimera de Lisboa. Una segona comunicació²⁵ de la Comissió sobre els indicadors es va publicar el mes d'octubre, on es va introduir l'aspecte mediambiental d'acord amb la sol·licitud formulada pel Consell Europeu de Göteborg. També es varen afegir nous indicadors a la llista com "qualitat del treball" o "estructura de mercat en les indústries de xarxa". El Consell va confirmar la seva predilecció per una llista reduïda d'indicadors²⁶.

Per altra banda, la vigilància de les polítiques fiscals es va reforçar en el marc del Pacte d'estabilitat i creixement i, d'acord amb les modalitats del Reglament (CE) núm. 1466/97²⁷ sobre disciplina pressupostària, el Consell va aprovar dictàmens sobre el primer Programa d'estabilitat de Grècia i sobre els programes actualitzats d'Irlanda, França, Itàlia, Àustria, Bèlgica, Espanya, Luxemburg i Portugal i els programes de convergència actualitzats de Suècia, Dinamarca i Regne Unit.

L'any 2001 ha estat marcat també per a l'aprovació d'un estatut de la societat europea. Més enllà del progrés que representa com a creació d'un instrument jurídic i d'un marc per a les relacions socials, aquesta consecució contribuirà en un futur a donar un major sentit a la dimensió europea de l'empresa.

2.2.2. EVOLUCIÓ DE LA SITUACIÓ ECONÒMICA

El creixement econòmic de la Unió Europea va experimentar una desacceleració el 2001 (vegeu apartat 1.3). També és important assenyalar que les exportacions comunitàries es varen enfrontar a una forta desacceleració amb relació al creixement mundial, a causa principalment del retrocés sofert per a l'economia dels Estats Units (vegeu apartat 1.2). Al mateix temps les inversions es varen veure afectades pel retall dels marges dels beneficis, la debilitat de la demanda, la crisi del sector de les tecnologies de la informació i per l'increment de la incertesa provocada pels atacs terroristes succeïts l'11 de setembre als Estats Units.

Els pressuposts nacionals varen registrar una mitjana de dèficit de l'ordre de l'1,1 %, on la política fiscal es pot considerar bastant neutra, a causa de les significatives reduccions d'imposts decidides a diversos estats membres a principis de l'any, així com de l'entrada en funcionament d'estabilitzadors automàtics en la majoria dels països.

²⁴ Bol. 3-2001, annex IV a les conclusions de la Presidència.

²⁵ COM (2001) 619 i Bol. 10-2001.

²⁶ Bol. 12-2001.

²⁷ DO L 209 de 2.8.1997 i Informe general del 1997.

2.2.3. PREVISIONS ECONÒMIQUES

L'any 2001 el creixement mitjà a la zona euro es va reduir entorn d'un 50% fins a quedar a l'1,6%. La previsió de creixement per al 2002 és de l'1,4%²⁸, inferior a la del 2001 i inferior a la taxa prevista per als EUA. Pel que fa als principals mercats emissors de turisme cap a les Balears (Alemanya i el Regne Unit) les previsions per al 2002 i el 2003 són d'un 0,8% i 2,7% per a Alemanya i del 2% i 3% per al Regne Unit (vegeu quadre I-2). Les previsions de tardor han revisat a la baixa el creixement d'Alemanya (0,4% i 1,4%), també les del Regne Unit (1,6% i 2,5%)

QUADRE I-2.

PIB a preus constants (variació anual en percentatge)

	Estimacions 2001	Previsions 2002	Escenari sense canvi de polítiques 2003
B	1,0	1,1	2,8
DK	0,9	1,7	2,5
D	0,6	0,8	2,7
EL	4,1	3,7	4,2
E	2,8	2,1	3,1
F	2,0	1,6	2,8
IRL	6,8	3,5	6,1
I	1,8	1,4	2,7
L	5,1	2,9	5,2
NL	1,1	1,5	2,7
A	1,0	1,2	2,5
P	1,8	1,5	2,2
FIN	0,7	1,6	3,3
S	1,2	1,7	2,8
UK	2,2	2,0	3,0
EU-15	1,7	1,5	2,9
ZONA EURO	1,6	1,4	2,9
EUA	1,2	2,7	3,1
JAP	-0,5	-0,8	0,6

Font: Previsions de primavera 2002, CE.

La recuperació serà moderada al llarg del 2002, perquè les exportacions estan frenades pel baix nivell de demanda exterior, la inversió ho està per la incertesa que regna als mercats i el consum privat pels temors a l'atur i als increments de preus. Tot i així, es preveu que la taxa mitjana de creixement del consum privat arribi al 2,5% l'any 2003 a la zona euro, enfront de l'1,2% del present any.

La inversió en equip encara es manté baixa, però es preveu un canvi a mesura que millorin les perspectives de la demanda i que l'any 2003 podria arribar a un 5,9% de

²⁸ Les previsions de tardor de la Comissió ha rebaixat la previsió de creixement a l'1% i les del 2003 al 2%.

mitjana a la zona euro. Aquest bon comportament de la inversió per al conjunt de la UE s'explica en bona part per la forta recuperació de la inversió a Alemanya, que pot arribar al 7,8% (vegeu quadre I-3).

QUADRE I-3.

Formació bruta de capital fix en equips (variació anual en percentatges)

	Estimacions 2001	Previsions 2002	Escenari sense canvi de polítiques 2003
B	1,2	1,9	4,3
DK	2,6	2,8	4,5
D	-5,0	-3,9	7,8
EL	5,2	8,1	8,1
E	-2,2	-1,4	4,9
F	3,4	-1,2	4,2
IRL	-4,8	2,5	3,5
I	1,1	3,1	6,5
L	10,0	-5,0	6,0
NL	-4,3	-2,3	3,5
A	-1,2	2,5	7,6
P	-1,2	0,5	2,7
FIN	4,5	-0,3	4,6
S	2,1	0,8	5,3
UK	-1,5	0,3	3,0
EU-15	-1,0	-0,4	5,3
Zona euro	-1,1	-0,7	5,9
USA	-3,4	0,9	7,0
JAP	-2,5	-8,5	1,0

Font: Previsions de primavera 2002, CE.

El 2001 es crearen aproximadament 1,7 milions de llocs de treball nets, que representen un augment de l'ocupació de l'1,3%, principalment a la primera meitat de l'any. El 2002 la creació d'ocupació serà molt limitada, entorn d'un 0,3%, però podria arribar a un 1% el 2003. En el conjunt de la zona euro es crearan 1,8 milions de llocs de treball els anys 2002 i 2003. Els països més expansius en termes d'ocupació seran Luxemburg, Espanya i Irlanda (vegeu quadre I-4).

QUADRE I-4.

Ocupació total (variació total en percentatge)

	Estimacions 2001	Previsions 2002	Escenari sense canvi de polítiques 2003
B	1,1	0,1	0,9
DK	0,5	0,1	0,4
D	0,2	-0,3	0,8
EL	-0,1	0,3	0,5
E	2,4	1,2	2,1
F	1,9	0,5	1,2
IRL	2,9	1,0	2,1
I	1,6	0,8	1,2
L	5,7	2,0	3,0
NL	2,1	0,6	0,9
A	0,2	-0,4	0,5
P	1,6	0,2	0,3
FIN	1,2	-0,1	0,3
S	2,0	-0,4	0,3
UK	0,8	0,2	0,6
EU-15	1,2	0,3	1,0
Zona euro	1,3	0,3	1,1
USA	-0,1	-0,8	0,6
JAP	-0,5	-0,5	-0,3

Font: Previsions de primavera 2002, CE.

QUADRE I-5.

Nombre d'aturats (en percentatge de la població civil activa)

	Estimacions 2001	Previsions 2002	Escenari sense canvi de polítiques 2003
B	6,6	6,8	6,6
DK	4,3	4,4	4,3
D	7,9	8,3	7,9
EL	10,2	9,9	9,3
E	13,0	12,8	11,8
F	8,6	8,8	8,4
IRL	3,8	4,5	4,4
I	9,5	9,5	8,9
L	2,4	2,6	2,7
NL	2,4	3,0	3,5
A	3,6	4,0	3,8
P	4,1	4,6	5,0
FIN	9,1	9,3	9,2
S	5,1	5,4	5,2
UK	5,1	5,3	5,3
EU-15	7,6	7,8	7,5
Zona euro	8,3	8,5	8,1
USA	4,8	5,7	5,6
JAP	5,1	6,2	7,1

Font: Previsions de primavera 2002, CE.

QUADRE I-6.

Inflació (variació anual en percentatge)

	Estimacions	Previsions	Escenari sense canvi de polítiques
	2001	2002	2003
B	2,4	1,7	1,7
DK	2,3	2,3	2,1
D	2,4	1,8	1,7
EL	3,7	3,6	3,2
E	3,2	3,0	2,5
F	1,8	1,7	1,6
IRL	4,0	4,5	3,3
I	2,3	2,2	2,0
L	2,4	2,0	2,2
NL	5,1	3,5	2,2
A	2,3	1,6	1,7
P	4,4	3,1	2,4
FIN	2,7	2,0	2,1
S	2,7	2,2	2,2
UK	1,2	1,6	1,8
EU-15	2,3	2,1	1,9
Zona euro	2,5	2,2	2,0
USA	1,8	1,4	2,3
JAP	-1,5	-0,9	0,1

Font: Previsions de primavera 2002, CE.

QUADRE I-7.

Necessitat (-) o capacitat de finançament de les administracions públiques (en percentatge del PIB)

	Estimacions	Previsions	Escenari sense canvi de polítiques
	2001	2002	2003
B	0,2	-0,2	0,2
DK	3,1	2,1	2,4
D	-2,7	-2,8	-2,1
EL	0,1	0,3	0,5
E	0,0	-0,2	0,0
F	-1,4	-1,9	-1,8
IRL	1,7	0,6	0,2
I	-1,4	-1,3	-1,3
L	5,0	2,0	2,5
NL	0,2	0,0	-0,4
A	0,1	-0,1	0,3
P	-2,7	-2,6	-2,5
FIN	4,9	3,3	2,7
S	4,8	1,7	1,9
UK	0,9	-0,2	-0,5
EU-15	-0,6	-1,1	-0,9
Zona euro	-1,3	-1,4	-1,2
USA	0,5	-0,7	-0,9
JAP	-6,9	-6,3	-6,1

Font: Previsions de primavera 2002, CE.

La taxa mitjana de desocupació a la zona euro fou del 8,3% el 2001. L'any 2002 podria registrar una alça fins el tercer trimestre, abans de tornar a la seva tendència a la baixa, de forma que la taxa mitjana de desocupació quedàs limitada al 8,5%. El 2003, amb un 8,1%, podria ser fins i tot lleugerament inferior a la del 2001. Cal destacar la reducció prevista de la taxa espanyola d'atur en un punt el 2003, així com que set països de la UE presenten millors taxes d'atur que la dels EUA, casos de Dinamarca, Irlanda, Luxemburg, Holanda, Àustria, Portugal i el Regne Unit (vegeu quadre I-5).

L'augment de la productivitat laboral a la zona euro fou del 0,5% l'any passat, però s'espera que els salaris augmentin un 3% anual els anys 2002 i 2003. Això significa un gran augment del cost laboral unitari l'any 2001, la qual cosa, suposa una minva de competitivitat internacional (vegeu apartat 2.2.4.).

La disminució de la inflació des de juny del 2001 s'interrompé a principis del 2002 per les modificacions dels impostos indirectes en alguns estats membres i per l'increment de preus de l'alimentació. A més, la introducció física de l'euro, pot haver fet que la inflació augmentàs fins a 0,16 punts percentuals.

En qualsevol cas, la tendència a la baixa de la inflació s'hauria de reprendre. Es preveu que la taxa d'inflació a la zona euro descendeixi fins a situar-se a l'objectiu a mitjan termini del BCE del 2%, però, la mitjana anual encara se situa prop del 2,2%, enfront del 2,5% del 2001. Les previsions per al 2003 es xifren entorn del 2% (vegeu quadre I-6).

L'empitjorament del dèficit públic real a la zona euro durant l'any passat del 0,8% a l'1,3% va ser causat per diverses situacions nacionals. El dèficit estructural subjacent va augmentar de l'1,3% del PIB a l'1,5% entre els anys 2000 i 2001. El deteriorament del dèficit públic real a la zona euro fins a un 1,4% del PIB l'any 2002 és marginal i de naturalesa cíclica, ja que el 2003 amb un major creixement econòmic es preveu una nova reducció del dèficit per assolir una necessitat de finançament de l'1,2% del PIB (vegeu quadre I-7).

Pel que fa referència al sector exterior es manté la incertesa internacional, donat que els desequilibris que pateix l'economia dels EUA segueixen sent motiu de preocupació.

Els riscos a la UE són menors i la recuperació podria ser major, ja que és possible que les forces globals d'interdependència operin en una direcció positiva, per la qual cosa, s'espera un balanç positiu de les operacions amb la resta del món de prop de l'1% del PIB el 2002 i el 2003. De fet, bona part de la recuperació europea té el suport en la bona marxa del seu sector exterior. Aquest és el cas d'Alemanya on s'espera un increment positiu del seu saldo net per operacions corrents superiors a un punt positiu el 2002 i el 2003 (vegeu quadre I-8).

QUADRE I-8.

**Balanç de les operacions corrents
amb la resta del món (en percentatge del PIB)**

	Estimacions	Previsions	Escenari sense canvi de polítiques
	2001	2002	2003
B	5,2	4,7	5,0
DK	2,5	2,0	2,1
D	0,5	1,5	1,4
EL	-4,2	-4,7	-4,8
E	-3,0	-2,5	-2,3
F	1,9	2,2	2,0
IRL	-0,6	-1,4	-1,1
I	0,6	0,3	0,4
L	20,1	19,4	20,1
NL	5,3	4,8	4,6
A	-2,1	-1,6	-1,9
P	-9,6	-8,7	-8,6
FIN	6,5	6,4	7,1
S	3,3	3,2	3,1
UK	-1,8	-2,5	-2,6
EU-15	0,5	0,5	0,5
Zona euro	0,8	1,1	1,0
USA	-3,9	-4,6	-5,2
JAP	1,9	2,4	2,8

Font: Previsions de primavera 2002, CE.

La recuperació del creixement econòmic a Alemanya també pot representar per a aquest país complir de nou amb els criteris de Maastricht pel que fa a l'endeutament públic, que quedaria situat el 2003 en un percentatge situat prop del 60%. Clarament romanen fora del criteri de Maastricht Bèlgica, Grècia, i Itàlia (vegeu quadre I-9).

QUADRE I-9.

Deute públic brut (en percentatge del PIB)

	Estimacions	Previsions	Escenari sense canvi de polítiques
	2001	2002	2003
B	107,5	104,3	99,4
DK	44,7	43,2	39,8
D	59,8	60,8	60,1
EL	99,7	97,9	95,2
E	57,2	55,5	53,5
F	57,2	57,4	57,2
IRL	36,3	33,6	31,4
I	109,4	107,8	105,6
L	5,5	5,2	5,1
NL	52,9	50,1	47,4
A	61,8	60,2	57,6

P	55,4	56,5	57,2
FIN	43,6	43,1	42,9
S	55,9	52,6	49,9
UK	39,0	37,6	36,1
EU-15	62,8	61,9	60,5
Zona euro	69,1	68,6	67,2

Font: Previsions de primavera 2002, CE.

2.2.4. LES ORIENTACIONS GENERALS DE POLÍTICA ECONÒMICA (OGPE) I LA CIMERA DE BARCELONA

L'informe de la Comissió sobre les OGPE per a l'any 2001 analitza les principals línies estratègiques d'actuació de la política econòmica de la UE per a aquest any. Aquesta anàlisi es desenvolupa en vuit línies d'actuació que comentam tot seguit, i, incloem algunes orientacions per a l'any 2002 a la llum dels acords del Consell Europeu de Barcelona. En aquest apartat també es fa una breu presentació de la proposta de les OGPE per a l'any 2002.

a) Orientació de la política econòmica de la UE al llarg del 2001: ajust de la política econòmica al cicle

El nord de les OGPE del 2001 s'orienta cap al compliment de l'agenda de Lisboa i a la integració del creixement sostenible en les OGPE d'acord amb les recomanacions del Consell Europeu d'Estocolm de març del 2001 i de Göteborg de juny del 2001. Aquesta estratègia es complementa amb l'aplicació del Pacte d'estabilitat i creixement, que cerca l'equilibri o superàvit pressupostari per al 2004. També s'hi plantegen les reformes estructurals del mercat de treball, polítiques de defensa de la competència i foment de l'economia del coneixement per tal de consolidar la fase de recuperació econòmica.

b) Política fiscal

El 2001 s'han donat una reducció dels pagaments d'interessos i de les transferències socials, a la vegada que la inversió pública s'ha mantengut amb relació al PIB.

Pel que fa al control de la despesa pública, la Comissió ha posat l'accent en la necessitat de consolidar els mecanismes per controlar les despeses d'atenció sanitària i ha subratllat la necessitat de millorar la viabilitat de les finances públiques a llarg termini donat el problema que planteja l'envelliment de la població, ja que es preveu a la majoria de països de la UE un increment de la despesa pública en pensions, atenció sanitària i atenció a la gent gran d'entre el 4% i el 8% del PIB per l'any 2040. En el cas d'Espanya, la Comissió indica que les reformes previstes s'han de realitzar urgentment.

Les reformes del "paquet fiscal" estan constituïdes per tres grups de reforma sobre: la fiscalitat efectiva dels pagaments transfronterers d'interessos als ciutadans dins la UE (proposta de Directiva COM (2001) 400); la revisió *inter pares* de la congelació i el

desmantellament de les 66 mesures fiscals aplicables a les empreses que han estat definides com a potencialment perjudicials a l'informe de novembre del 1999 pel grup del codi de conducta; la proposta de directiva per eliminar la retenció fiscal sobre els pagaments d'interessos i cànons entre empreses associades. El termini per arribar a un acord sobre el paquet fiscal s'ha fixat al desembre del 2002.

c) Mercat de treball

Els augments salarials varen ser més acusats en el cas d'Espanya, Irlanda, Luxemburg, Països Baixos, Portugal i Finlàndia. Altrament, els costos laborals unitaris reals (CLUR)²⁹ es varen mantenir relativament sota control amb un creixement del 0,3% en la UE-15, per la qual cosa han resultat compatibles amb la creació d'ocupació, si bé aquesta ha crescut a un ritme inferior respecte del 2000 donat l'alentiment que s'ha produït en el creixement econòmic. Així, la taxa de creixement de l'ocupació fou només de l'1,2% i la mitjana de la taxa d'atur fou del 7,6% (0,5 punts inferior a la del 2000). La taxa d'activitat va millorar lleugerament en 0,7 punts i es va situar en el 63,9% (54,7% la de les dones i 38,3% la dels majors de 55 anys). Aquests creixements moderats no faciliten assolir els objectius d'ocupació fixats a la Cimera de Lisboa³⁰.

El 2001 la pressió fiscal mitjana sobre els sous més baixos en la UE-15 ha baixat 0,8 punts i s'ha situat en el 37,8%. Espanya és l'únic país on ha augmentat en 0,5 punts fins arribar al 33,3%. Per a la Comissió aquestes millores fiscals són insuficients per incentivar la contractació laboral no qualificada. En aquest sentit, la Cimera de Barcelona ha acordat donar prioritat a les rebaixes fiscals per als salaris més baixos.

La Comissió assenyala que cal millorar la mobilitat geogràfica. En aquest camp no s'ha produït cap avenç significatiu el 2001. Aquesta preocupació s'ha traslladat a la Cimera de Barcelona on s'ha decidit promoure la mobilitat professional d'acord amb el Pla d'acció de Niça, especialment, en els àmbits de l'educació, la investigació i la innovació o amb la creació d'una adreça única a Internet sobre la mobilitat laboral en el si de la UE o amb l'augment de la possibilitat de transferència dels drets de la seguretat social a través de la UE amb la creació d'una targeta europea d'assegurança de malaltia.

D'acord amb l'Informe anual sobre l'ocupació 2001, pocs països apliquen mesures d'avaluació per augmentar la motivació activa dels aturats i l'eficiència de les polítiques actives del mercat laboral a excepció de Finlàndia, Suècia, Regne Unit i, més recentment, Alemanya.

²⁹ Un menor creixement relatiu dels CLUR és un bon indicador de guanys de competitivitat. Els CLUR és la diferència entre el creixement dels salaris reals i el creixement de la productivitat del treball. En la zona EU-15 aquests creixements el 2001 foren del 0,8% i el 0,5% respectivament.

³⁰ La taxa d'activitat per al 2010 es fixa en el 70% de la població activa.

De cara a reduir l'atur estructural, la Comissió indica que només Espanya ha pres mesures significatives per tal d'augmentar la flexibilitat de la jornada laboral.

Segons els resultats del Panel de Llars de la Comunitat Europea 1997, els salaris horaris mitjans de les dones se situaven entorn del 86% del dels homes. S'espera que el 2002 la Comissió realitzi una avaluació general sobre aquesta qüestió.

d) Política de competència

El percentatge de directives del mercat interior encara no traslladades a la legislació nacional se situà l'any 2001 en una mitjana del 2%. En aquest sentit la Cimera de Barcelona s'ha proposat l'objectiu d'aconseguir –per al Consell Europeu de primavera del 2003- incorporar a la legislació nacional el cent per cent d'aquelles directives que acumulin una demora superior als dos anys.

Quant al total d'ajuts estatals amb relació al PIB, s'ha passat de l'1,4% en el període 1995-97 a l'1,2% per al que va entre 1997 i 1999. En el mateix període, els ajuts estatals sectorials i *ad hoc* baixaren d'un 1,1% al 0,9% del PIB. La Cimera de Barcelona ha fixat continuar reduint el nivell global d'ajuts estatals en termes del PIB, reconduir aquests ajuts cap a objectius horitzontals com la cohesió econòmica i social i reformar el marc jurídic sobre contractació pública.

S'han continuat reforçant els mecanismes de la competència en les indústries en xarxa i s'han produït efectes positius quant a la rebaixa de preus en els serveis de telecomunicacions i electricitat. En canvi s'ha avançat poc en el procés de liberalització dels ferrocarrils i dels serveis postals.

Cal destacar que a la Cimera de Barcelona s'han impulsat els acords d'Estocolm sobre l'obertura efectiva del mercat interior del gas i de l'electricitat amb l'objectiu d'aconseguir la llibertat d'elecció del proveïdor per a tots els consumidors europeus diferents dels domèstics per l'electricitat i gas, a partir del 2004, la qual cosa afectarà almenys el 60% del total del mercat, amb la salvaguarda de la definició que es farà al Consell Europeu de la primavera del 2003 de les obligacions del servei públic, la seguretat de l'abastament i en particular de la protecció de les zones apartades i dels grups de població més vulnerables. També s'hi estableix l'objectiu d'arribar a un nivell mínim d'interconnexions elèctriques del 10% de la seva capacitat de producció instal·lada entre els estats membres per al 2005.

Quant als objectius en matèria dels transports i comunicacions, cal destacar l'acord sobre el llançament del Programa GALILEO en cooperació amb l'Agència Espacial Europea; el de fer realitat la proposta de cel únic per al 2004, d'acord amb EUROCONTROL i el d'impulsar les directrius sobre les xarxes de transport transeuropees, especialment, els nous projectes prioritaris per reduir els colls de botella de les regions dels Alps, Pirineus i mar Bàltic.

e) Serveis financers

A començaments del 2001 el Comitè de Savis, presidit pel Sr. Lamfalussy, va presentar una sèrie de propostes per millorar la regulació dels mercats europeus de valors. Les propostes Lamfalussy d'integració dels mercats de capitals s'aprovaren al Parlament Europeu el febrer del 2002 i han tengut posteriorment suport a la Cimera de Barcelona.

Les OGPE del 2001 expressaven la preocupació sobre el ritme d'aplicació del Pla d'acció en matèria de serveis financers (PASF) i del Pla d'acció de capital risc (PACR). En aquest sentit la Cimera de Barcelona ha ratificat de nou l'aplicació del PASF l'any 2005 i del PACR l'any 2003.

Les OGPE del 2001 recomanen seguir millorant la cooperació tranfronterera i intersectorial entre autoritats supervisores, com és el cas de la integració de les borses de Brussel·les, París i Amsterdam en Euronext.

La Comissió Europea considera que el conjunt d'aquestes mesures de liberalització dels mercats financers pot suposar un increment del 0,5% del PIB de la UE.

f) Fomentar l'esperit empresarial

Les OGPE del 2001 recomanaven crear un entorn favorable a l'activitat empresarial i fomentar l'assumpció de riscos a través de la millora del finançament de les PIME en les fases inicials de creació. En correspondència a aquestes recomanacions, la Cimera de Barcelona ha posat l'èmfasi en la política de defensa de l'esperit emprenedor, en bona part representat per les PIME europees, i en el correcte funcionament del mercat interior com les peces claus per assegurar el creixement econòmic i la creació d'ocupació. Amb relació a les PIME s'hi destaca l'aplicació de la Carta Europea de les PIME i la necessitat de reduir la seva càrrega administrativa tal com ja ha recomanat el Grup Mandelkern sobre una millor regulació.

g) L'economia del coneixement

Les OGPE del 2001 recomanen estimular la inversió en R+D de la UE, ja que al llarg de la dècada dels noranta va situar-se 0,7 punts per sota de la registrada als EUA, que assolí el 2,6% del PIB. Aquest diferencial es deu, especialment, al fet que les empreses europees realitzen unes menors despeses en R+D, amb el finançament només del 55% de la despesa total en R+D de la UE. En aquest sentit la Cimera de Barcelona ha instat perquè s'adopti el juny del 2002 el Sisè Programa marc d'investigació (PM6) i ha fixat com a objectius prioritaris: augmentar la despesa en R+D fins al 3% del PIB el 2010; que el sector privat en financi les dues terceres parts del total, amb la millora de la innovació dins l'espai europeu del coneixement, on un dels seus referents ha de ser la patent comunitària, i donar prioritat a la biotecnologia com una de les tecnologies d'avantguarda.

La UE acumula també un retard relatiu respecte dels EUA quant a la penetració de les tecnologies de la informació i comunicació (TIC). És per això que la Cimera de Barcelona ha atorgat prioritat a la utilització generalitzada de la banda ampla en tota la UE per l'any 2005, al desenvolupament del protocol Internet Ipv6 i a l'elaboració del Pla d'acció e-Europa 2005. També ha fixat com a objectius prioritaris aconseguir l'any 2003 que la proporció entre el nombre d'alumnes i ordinadors personals connectats a Internet en tota la UE sigui d'un per cada quinze alumnes i impulsar la televisió digital i les comunicacions mòbils de tercera generació (3G).

A curt termini s'impulsa una economia competitiva basada en el coneixement, per la qual cosa cal consolidar l'educació i la formació. En aquest sentit la Cimera de Barcelona ha subratllat la importància del Programa de treball per al 2010 relatiu als sistemes d'educació i de formació, que fixa com a objectiu convertir els sistemes educatius europeus en una referència de qualitat mundial el 2010. Altres accions són: millorar l'homologació i transparència de les titulacions d'àmbit europeu i millorar el domini de competències bàsiques (domini d'almenys de dues llengües estrangeres i generalització d'un títol d'informàtica i Internet pels alumnes de secundària)

h) Desenvolupament sostenible

L'any 2001 ha significat el primer exercici d'integració del desenvolupament sostenible dins de les OGPE d'acord amb el compromís d'aplicar de manera efectiva l'Estratègia europea del desenvolupament sostenible (EEDS) aprovada en el Consell Europeu de Göteborg. Sobre aquesta qüestió la Comissió destaca la importància del Projecte de directiva sobre el comerç de drets d'emissió i un Llibre Blanc sobre la política europea de transports³¹.

Pel que fa a la Cimera de Barcelona es pot destacar la voluntat de ratificar el Protocol de Kyoto per part dels estats membres el més tard el juny del 2002 i la defensa d'aquest compromís a la Cimera de Johannesburg; de desplegar el Sisè Programa d'acció en matèria de medi ambient, i, de complir l'objectiu de les Nacions Unides de satisfer un 0,7% de la RNB en ajuts oficials al desenvolupament (AOD), per la qual cosa es presentà a la Conferència de Monterrey el compromís que tots els estats membres de la UE cobriran com a mínim el 0,33% d'AOD/RNB el 2006.

El recent alentiment econòmic ha posat a prova les polítiques macroeconòmiques, de manera que la Comissió ha fet una sèrie de recomanacions recollides a les OGPE 2002 sobre els següents punts:

- *Política pressupostària*: les OGPE 2002 defensen que s'han d'intensificar els esforços per arribar com més aviat millor a situacions pressupostàries pròximes a l'equi-

³¹ COM (2001) 370 final de 12.9.2001.

llibri o en superàvit a tots els estats membres abans del 2004³². La norma ha de ser deixar actuar els estabilitzadors automàtics lliurement, tot atenent-se al lliniar màxim de dèficit del 3% del PIB. Les reformes fiscals han de finançar-se i adaptar-se correctament a les reduccions de la despesa pública.

- *Salaris*: els augments dels salaris nominals han de ser compatibles amb l'estabilitat de preus, la creació de llocs de treball i la situació del mercat de treball, d'acord amb les tendències de la productivitat i els diferencials de qualificacions.
- *Atur*: les OGPE 2002 recomanen mesures per reduir costos laborals i adaptar els règims d'imposts i prestacions per tal que compensi treballar. A part, també es recomana l'eliminació d'obstacles a la mobilitat laboral regional i professional.
- *Taxa de participació de la mà d'obra*: es pretén reforçar els incentius per a la incorporació de la dona al món laboral.
- *Reforma dels mercats de productes*: les OGPE 2002 consideren que els mercats europeus de productes encara no estan suficientment integrats, i per tant recomanen, entre d'altres coses, una major integració de les xarxes energètiques i de comunicacions a tota Europa.
- *Esperit empresarial i economia del coneixement*: es necessita una major inversió per poder augmentar el nivell de creixement potencial de l'economia europea. Són necessaris majors incentius per a la despesa en R+D, per a transferència de coneixements i per a l'accés a les TIC. També és important una normativa favorable a l'empresa, una contractació pública més eficient i una major inversió en educació i formació.
- *Integració dels mercats financers*: la UEM ja ha creat noves oportunitats d'incrementar l'eficiència, però queden pendents nombrosos punts (plans d'acció sobre serveis financers i sobre capital risc i supervisió financera transfronterera).
- *Sostenibilitat mediambiental*: les OGPE 2002 consideren que s'hauria de fer un major ús d'instruments econòmics, com són ara els règims fiscals i d'assegurances i responsabilitat civil, tot seguint el principi de "qui contamina paga", ja que permet que els preus reflecteixin els costos dels danys mediambientals i fomenta la innovació tecnològica.
- *Envelliment demogràfic*: es recomana que es duguin a terme esforços per augmentar els seus índexs d'ocupació i per reformar els sistemes de pensions i sanitat per tal de dotar-los d'una base financera sana. També es contemplan mesures que augmentin l'edat de jubilació efectiva.

³² En el context de la feble recuperació econòmica internacional i de les inundacions d'Europa Central, l'estiu del 2002, aquest objectiu s'ha retardat fins al 2006.

2.3. OCUPACIÓ I POLÍTICA SOCIAL

El Consell Europeu de Niça va aprovar el desembre de l'any 2000 l'Agenda social en substitució al Programa d'acció social 1998-2000. L'Agenda social 2001-2005 té l'objectiu de modernitzar el model social europeu en els següents punts:

a) Crear més i millors llocs de treball

L'objectiu per aquesta línia d'actuació és crear més ocupació i millorar la qualitat, la salut i la seguretat del treball, per la qual cosa es proposa aprofundir en l'anàlisi comparada dels *indicadors de qualitat*, aprofundir en l'Estratègia europea sobre l'ocupació (EEO) i reforçar la dimensió local de l'EEO.

L'Estratègia europea d'ocupació forma part del Programa polític establert en el Consell Europeu de Lisboa celebrat la primavera del 2000, on s'acordà l'objectiu que la UE aconseguís una taxa d'ocupació global el més propera possible al 70% i una taxa mitjana d'ocupació femenina superior al 60% d'aquí al 2010. Es dissenyà una estratègia global per preparar la transició a una economia basada en el coneixement, per modernitzar el model social europeu i per mantenir bones perspectives econòmiques i de creixement. El Consell Europeu de Göteborg completà aquest compromís polític amb una estratègia de desenvolupament sostenible i afegí una dimensió mediambiental a l'Estratègia de Lisboa, reconeixent així la relació entre medi ambient, creixement econòmic i ocupació.

El Consell Europeu d'Estocolm, de març del 2001, confirmà el compromís de la Unió i dels estats membres d'arribar a la plena ocupació, fixà els objectius intermedis d'aconseguir una taxa d'ocupació global del 67% i una taxa d'ocupació femenina del 57% per al 2005 i establí l'objectiu d'aconseguir una taxa d'ocupació de les persones de més edat (entre 55 i 64 anys) del 50% per al 2010.

A partir de les lliçons extretes d'experiències anteriors i de mesures i iniciatives recents, inclòs el Llibre Blanc³³ sobre el governança i sobre la base dels resultats de la campanya "Actuació local en favor de l'ocupació"³⁴, llençada l'any 2000³⁵, la Comissió proposa vies que permetin ajudar els agents locals a desenvolupar plenament el seu paper en l'estratègia esmentada, en estreta cooperació amb les autoritats nacionals i les institucions comunitàries. Proposa d'aquesta manera la posada en comú dels recursos i l'elaboració, sempre que sigui possible, d'estratègies locals d'ocupació. Els països candidats a l'adhesió haurien de participar plenament en aquest procés amb vista a l'ampliació.

³³ COM (2001) 428 i Bol. 7/8-2001.

³⁴ COM (2000) 196 i Bol. 4-2000.

³⁵ Informe General del 2000.

Sobre aquesta qüestió cal recordar que el 6 de novembre, la Comissió va presentar una comunicació³⁶ relativa a l'enfortiment de la dimensió local de l'Estratègia europea de l'ocupació. Així, l'Estratègia europea d'ocupació ha introduït una nova dimensió en la promoció de llocs de treball més nombrosos i de major qualitat. A nivell comunitari es construeix un marc integrat per respondre als objectius de la Unió en l'àmbit de l'ocupació i de la reforma del mercat de treball. A nivell dels estats membres es possibilita que les directrius per a l'ocupació es tradueixin en una estratègia coherent en favor de l'ocupació. Als nivells regional i local se'ls hauria d'oferir la possibilitat d'actuar conjuntament amb les institucions nacionals i comunitàries, ja que la seva funció quant a igualtat entre homes i dones i a la inclusió social és important.

Tot i les millores del mercat de treball de la UE, encara persisteixen importants problemes estructurals. En primer lloc, la taxa d'atur continua sent elevada. L'elevat atur de la població juvenil segueix sent característic de la UE i afecta el 16,3% de la població activa juvenil. La baixa taxa d'ocupació de les persones de més edat és motiu d'una seriosa preocupació (la mitjana en actiu és d'un 37,7%). Per últim, continuen existint grans desequilibris entre homes i dones en matèria d'ocupació, atur i presència en determinades professions

b) Anticipar i gestionar el canvi i l'adaptació a un nou entorn de treball i promoure la mobilitat

En aquesta línia d'actuació es proposa un pla d'acció sobre qualificacions i mobilitat per desenvolupar i obrir els nous mercats de treball europeus l'any 2005, especialment, pel que fa al sector de les TIC, ja que es dona una forta creació d'ocupació en aquest sector. Així, els sectors econòmics d'alta tecnologia i del coneixement foren líders en la creació d'ocupació, amb més d'un 62% del total dels llocs de treball creats entre el 1995 i el 2000.

c) Promoure la inclusió social

La UE vol fomentar la lluita contra l'exclusió social mitjançant la implementació del nou programa comunitari de lluita contra l'exclusió social fins al 2006 i la preparació de l'Any Europeu de les Persones amb Discapacitat.

d) Reforçar els drets fonamentals i combatre la discriminació

L'objectiu per aquesta línia d'actuació és aconseguir la sostenibilitat del sistema de pensions, per la qual cosa es proposa l'elaboració dels informes d'estratègia estatal amb la participació de tots els sectors afectats: Administració pública, interlocutors socials i societat civil. També es pretén garantir l'assistència sanitària i l'atenció a la gent gran i

³⁶ COM (2001) 629 i Bol. 11-2001.

es promou la iniciativa comunitària Equal de lluita contra qualsevol tipus de discriminació en el mercat laboral.

El Consell Europeu de Göteborg dels dies 15 i 16 de juny³⁷ va assenyalar que es necessita un enfocament global per afrontar el repte de l'envelliment de la població i va donar suport als tres grans principis que s'han d'observar per assegurar la sostenibilitat dels sistemes de pensions: la salvaguarda de la capacitat dels sistemes per complir els seus objectius socials, el manteniment de la sostenibilitat financera i la satisfacció de les noves necessitats de la societat. La Comissió va evocar una altra vegada aquests tres aspectes en una comunicació del 3 de juliol relativa al suport a les estratègies nacionals per garantir pensions segures i viables mitjançant un plantejament integrador³⁸. Aquest enfocament es basa en objectius comuns i en un mètode obert de coordinació l'aplicació del qual en l'àmbit de les pensions va ser sol·licitat pel Consell Europeu. El 6 de novembre, el Consell es va pronunciar sobre l'impacte de l'envelliment de la població en les finances públiques. A petició d'aquest, el 5 de desembre³⁹ la Comissió va adoptar una comunicació en la qual s'exposen els grans reptes en matèria d'assistència sanitària i d'assistència a majors.

Altrament, la Unió Europea està interessada en la responsabilitat social de les empreses en la mesura que pot contribuir positivament a l'objectiu estratègic establert a Lisboa.

El Llibre Verd⁴⁰ sobre la responsabilitat social de les empreses té per objectiu d'iniciar un ampli debat sobre com podria fomentar la Unió Europea la responsabilitat social de les empreses a nivell europeu i internacional, en particular sobre com aprofitar al màxim les experiències existents, fomentar el desenvolupament de pràctiques innovadores, augmentar la transparència i incrementar la fiabilitat de l'avaluació i la validació. Proposa un enfocament basat en associacions més profundes en les quals tots els agents desenvolupin un paper actiu.

En aplicació de l'Estratègia marc comunitària sobre la igualtat entre homes i dones aprovada el juny del 2000⁴¹, la Comissió va aprovar el 2 de març⁴² el seu programa de treball per al 2001, que contempla els àmbits d'intervenció prioritaris següents: avaluació de l'impacte segons el sexe dels sectors polítics seleccionats, recollida de dades i estadístiques desglossades per sexe, incentiu de les dones a participar en els programes de finançament comunitari i millora de l'equilibri entre homes i dones en els comitès i

³⁷ Bol. 6-2001.

³⁸ COM (2001) 362 i Bol. 7/8-2001.

³⁹ COM (2001) 723 i Bol. 12-2001.

⁴⁰ COM (2001)366, juliol del 2001.

⁴¹ COM (2000) 335 i Informe General del 2000.

⁴² COM (2001) 119 i Bol. 3-2001.

grups d'experts de la Comissió. En una resolució del 3 de juliol⁴³, el Parlament Europeu va destacar el caràcter prioritari de l'Estratègia marc comunitària establerta i va sol·licitar la posada en pràctica d'una sèrie de propostes derivades de l'Agenda de política social aprovada en el Consell Europeu de Niça⁴⁴. El 17 de desembre⁴⁵, la Comissió va adoptar el seu programa de treball per l'any 2002, en el qual concentra essencialment els seus compromisos sobre l'avaluació de l'impacte, per sexe, dels sectors polítics seleccionats, la recopilació de les dades engendrades i de les estadístiques desglossades per sexe així com la millora de la formació i la integració de la dimensió de gènere.

e) Promoure la cooperació internacional en els àmbits social i laboral

La UE promou entre d'altres iniciatives la coordinació dels sistemes de seguretat social, la societat cooperativa europea, les empreses de treball temporal i la informació i consulta dels treballadors per les empreses de més de cinquanta treballadors.

Pel que fa referència als serveis d'ocupació en les directrius⁴⁶ per a les polítiques d'ocupació del 2001 es convidava els estats membres a prosseguir la modernització dels seus serveis públics d'ocupació, en concret els de la reintegració dels desocupats, la prevenció de l'atur de llarga durada i la identificació dels colls d'ampolla més importants en matèria de contractació. La Comissió, per altra banda, ha continuat donant suport a aquests serveis, inclosa la xarxa dels serveis europeus d'ocupació (EURES)⁴⁷, per facilitar sobretot l'intercanvi de bones pràctiques i la cooperació en projectes operatius.

El 18 de juliol, la Comissió va publicar una comunicació⁴⁸ "Promoure les normes fonamentals del treball i millorar la governança social en el context de la mundialització". A nivell internacional, proposa que s'afavoreixi la celebració de diversos debats a l'Organització Internacional de Treball (OIT), en concret per reforçar l'eficàcia del control que aquesta organització exerceix. A nivell europeu, proposa que s'utilitzin de manera més eficaç i coherent instruments com el sistema de preferències generalitzades, els acords de cooperació bilaterals i multilaterals, l'ajuda al desenvolupament o les avaluacions de l'impacte en matèria de desenvolupament sostenible.

Finalment, la Fundació Europea per a la Millora de les Condicions de Vida i de Treball⁴⁹ va prosseguir les seves activitats i proporcionà resultats, assessorament i anà-

⁴³ Bol. 7/8-2001.

⁴⁴ Informe General del 2000.

⁴⁵ COM (2001) 773 i Bol. 12-2001.

⁴⁶ Decisió 2001/63/CE, COM 2001/63/EC.

⁴⁷ http://europa.eu.int/comm/employment_social/elm/eures/fr/index.htm.

⁴⁸ COM (2001) 416 i Bol. 7/8-2001.

⁴⁹ <http://www.eurofound.ie>

lisi basats en investigacions comparatives dutes a terme amb una perspectiva europea, amb una atenció particular als àmbits d'acció prioritaris indicats en el seu programa quadriennal "analitzar i anticipar els canvis per donar suport al progrés socioeconòmic (2001-2004)". En el marc de tres grans àmbits d'activitat (relacions laborals, condicions de treball i condicions de vida), el treball se centra en cinc temes transversals: promoure la millora de l'ocupació, reforçar la igualtat d'oportunitats d'homes i dones, gestionar la diversitat, donar suport a la inclusió social i examinar la utilització del temps.

2.4. POLÍTICA REGIONAL

La política regional europea es basa en una paraula clau: "solidaritat". A dia d'avui, quinze estats membres configuren Europa, tot i que presenten cada un d'ells disparitats que han de ser superades per aconseguir l'Europa cohesionada que es pretén. L'instrument per aconseguir aquest objectiu és la política regional europea que actua a través dels fons europeus, estructurals i de cohesió, així com altres instruments financers com són les iniciatives comunitàries o les accions innovadores.

Els estats que conformen la Unió transfereixen una quantitat de diners determinada a Europa i aquesta la reparteix entre les regions menys afavorides, aquesta quantitat arriba, per al període 2000-2006, a prop de 213.000 milions d'euros, dels quals 195.000 milions es reparteixen a través dels fons estructurals i 18.000 milions a través dels fons de cohesió.

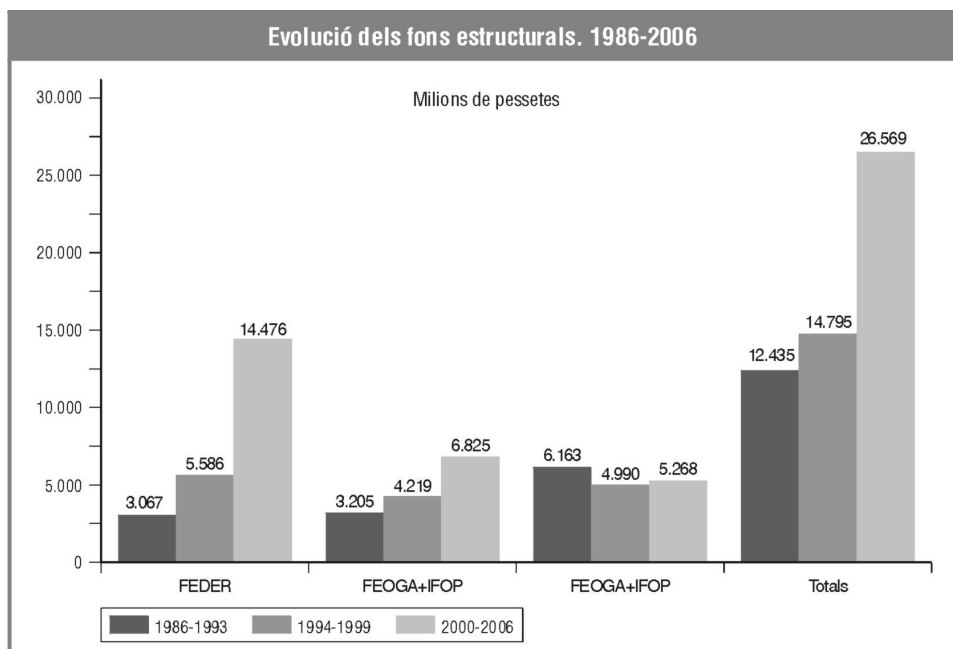
2.4.1. ELS FONS ESTRUCTURALS, FONS DE COHESIÓ I LES INICIATIVES COMUNITÀRIES

2.4.1.1. Els fons estructurals

Els fons estructurals es divideixen en quatre: Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER), Fons Social Europeu (FSE), Fons d'Orientació i Garantia Agrícola (FEOGA) i Instrument Financer d'Orientació de la Pesca (IFOP). Aquests fons s'apliquen a zones denominades "objectiu". Per al període en el qual ens trobam, 2000-2006, s'han delimitat 3 objectius, definits en l'article 1 del Reglament 1260/1999 del Consell, pel qual s'estableixen disposicions generals sobre els fons estructurals Objectiu 1, per promoure el desenvolupament i ajust estructural a les regions menys desenvolupades que presentin un PIB inferior al 75% de la mitjana comunitària; Objectiu 2, per donar suport a la reconversió econòmica de les zones amb deficiències estructurals que presentin un índex de població inferior al 18% de la població total de la comunitat; i, en darrer lloc, Objectiu 3, dedicat a ajudar per a l'adaptació i modernització de les polítiques i sistemes d'educació, formació i ocupació. Aquest objectiu actuarà financerament fora de les regions incloses a l'Objectiu 1 i proporcionarà un marc de referència política per a totes les mesures que s'emprenguin a favor dels recursos humans en un determinat territori nacional, sense perjudici de les peculiaritats regionals.

Sobre cada zona "objectiu" tenen la seva aplicació els diferents fons. D'aquesta manera, el FEDER s'aplica a les zones Objectiu 1 i 2, la secció Orientació del FEOGA i IFOP en Objectiu 1, mentre que la secció Garantia actua a les zones Objectiu 2, i finalment, l'FSE pot actuar en totes les zones Objectiu.

GRÀFIC I-1.

Font: Direcció General d'Economia.

Les Illes Balears són Objectiu 2, amb algunes excepcions en el seu territori (a efectes d'aplicació del Fons Europeu de Desenvolupament Regional), les quals es presenten a l'illa de Mallorca, on, dels cinquanta-tres municipis que la integren, onze es troben exclosos de la zona objectiu (Palma, excepte la secció 33 del districte censal 04, corresponent a la Universitat de les Illes Balears i el Parc Bit, Lluçmajor, ses Salines, Santanyí, Felanitx, Sant Llorenç, Son Servera, Capdepera, Santa Margalida, Muro, Alcúdia, tot excloent també la secció 2 del districte censal 07 del municipi de Manacor) i tres en estat de transició (Calvià, Pollença i Marratxí, com ocorre en el cas de la capital d'Eivissa) Al gràfic I-1, elaborat per la Direcció General d'Economia, es pot observar clarament l'increment en la recepció de fons que s'ha produït a les Illes Balears per al període 2000-2006 amb relació als períodes anteriors..

2.4.1.2. Els fons de cohesió

Per altra banda ens trobam amb els fons de cohesió, aquest fons té la seva aplicació únicament a quatre països: Espanya, Portugal, Grècia i Irlanda. Els seus criteris d'aplicació són: que el producte nacional brut per càpita sigui inferior al 90% de la mitjana comunitària i, en segon lloc, que els països comptin amb un programa l'objectiu del qual

sigui el compliment de les condicions de convergència econòmica que s'especifiquen en l'article 104 C del Tractat. Aquest fons ha de complementar els fons estructurals, Banc Europeu i resta d'instruments financers en les seves accions en matèria de medi ambient i d'infraestructures de transport d'interès comú. Alguns exemples clars de la seva aplicació a les Illes Balears són, per citar els més destacats, la construcció de l'actual aeroport, així com de depuradores o el tancament d'abocadors, o la recollida pneumàtica de residus.

2.4.1.3. Les iniciatives comunitàries

Un altre instrument financer són les iniciatives comunitàries, en el període anterior n'hi havia tretze, que han passat a ser quatre per al període 2000-2006. El període de programació i gestió d'aquestes iniciatives és el mateix que el dels fons estructurals per un simple motiu, i és que les iniciatives comunitàries s'alimenten de fons, és a dir, dins del repartiment per regions dels fons estructurals, existeix una "borsa" destinada a aquestes iniciatives, igual que ocorre per a les accions innovadores. Aquestes quatre iniciatives són: Urban II, Leader+, Equal i Interreg III.

La iniciativa *Urban II* es destina a la revitalització econòmica i social de les ciutats i de les perifèries urbanes en crisi amb vista a promoure un desenvolupament urbà i sostenible. Aquesta iniciativa és finançada pel FEDER. En el període anterior, la ciutat de Palma va ser finançada per aquesta iniciativa concretament per actuar sobre la zona del casc antic. Per al període actual, tan sols s'aprovaren deu projectes Urban a tota Espanya, i les Balears quedaren fora de la seva aplicació.

La iniciativa *Leader+*, es destina al desenvolupament rural, i té com a finalitat reunir els agents socioeconòmics dels territoris rurals per reflexionar sobre noves estratègies locals de desenvolupament sostenible. El finançament d'aquesta iniciativa es produeix a través de la secció Orientació del FEOGA. Aquesta iniciativa complementa el FEOGA i subvenciona projectes l'aplicació dels quals només pot produir-se sobre el territori de les Illes Balears seleccionat amb afecta finalitat. El funcionament d'aquesta iniciativa es realitza a través dels grups d'acció local (més coneguts com GAL) en els quals tenen la seva representació diferents sectors socials relacionats amb el món rural.

La iniciativa *Equal* té com a objectiu la cooperació transnacional per promoure nous mètodes de lluita contra les discriminacions i desigualtats de tota casta amb relació al mercat de treball. El finançament d'aquesta iniciativa es realitza a través de l'FSE. Per a la gestió d'aquesta iniciativa es constitueixen agrupacions de desenvolupament (AD), les quals han de reunir els agents clau en una zona o sector que vulguin cooperar en el desenvolupament de solucions integrades per als problemes esmentats anteriorment.

La iniciativa comunitària *Interreg III*, l'objectiu general de la qual és "que les fronteres nacionals no siguin un obstacle al desenvolupament equilibrat i a la integració del territori europeu". El finançament d'aquesta iniciativa prové del FEDER, i té una especial importància en el moment actual, de cara a l'ampliació de nous estats. Aquesta

iniciativa es troba dividida en tres capítols: capítol A, cooperació transfronterera entre autoritats de països veïns per desenvolupar els centres econòmics i socials transfronterers mitjançant estratègies comunes per a un desenvolupament territorial durador. En aquest apartat les Illes Balears no hi poden participar ja que es va considerar que, paradoxalment, com a illes, no disposen de fronteres. Aquest capítol rep un 76% del total de fons destinats a Interreg per a Espanya. En segon lloc el capítol B, cooperació transnacional entre autoritats nacionals, regionals i locals, que té per objecte fomentar un major grau d'integració territorial en les grans agrupacions de regions europees, en un esforç per aconseguir un desenvolupament durador, harmoniós i equilibrat en la comunitat i una major integració territorial amb els països candidats i altres països veïns. A aquest capítol se li destina el 17% del total de pressupost d'Interreg per a Espanya. Es troba dividit en espais, dels quals les Illes Balears es troben incloses en dos: espai Mediterrani occidental (MEDOC) i Europa sudoccidental (SUDOE), la qual cosa vol dir que únicament poden plantejar-se projectes a les regions compreses dins d'un mateix espai. En darrer lloc el capítol C, de cooperació interregional per millorar polítiques i tècniques de desenvolupament regional i de cohesió. Aquest capítol tan sols rep un 7% del total del pressupost d'Interreg per a Espanya. Per a aquest capítol, Europa s'ha dividida en quatre zones, i les Illes Balears estan incloses a la zona SUD, encara que dins d'aquest capítol es poden realitzar projectes amb qualsevol de les regions dels quinze estats membres.

La iniciativa Interreg III B té un interès especial per a les Illes Balears, ja que no poden participar al capítol A, i el C té un pressupost mínim. Per a tota Espanya, aquesta iniciativa representa devers 900 milions d'euros repartits en els tres capítols esmentats anteriorment. Dins del capítol B, per a cada espai es destinen 27,5 milions d'euros de subvenció.

El període de programació d'aquesta iniciativa coincideix amb el del FEDER en el sentit d'haver-se hagut de redactar un programa operatiu i un complement de programa, amb els seus preceptius eixos i mesures, en els quals s'han d'emmarcar els diferents projectes que es vulguin presentar. Després de la seva aprovació per part de la Comissió Europea, es procedirà a l'obertura de la convocatòria de presentació de projectes per part de les autoritats de gestió designades dins de cada espai. Per a l'espai MEDOC i SUDOE aquesta obertura es va produir el maig i setembre del 2002. El 2004 es tornarà a obrir una segona convocatòria en la qual es destinarà el pressupost dels anys 2004, 2005 i 2006.

Els eixos dels dos espais en què poden participar les Illes Balears són molt similars, ja que ambdós inclouen temes mediambientals, com la prevenció i gestió de riscos naturals, la preservació i valoració patrimonial dels espais i els recursos naturals, especialment els recursos hídrics; el transport i la societat de la informació, com millora de l'accés als territoris, promoció del transport intermodal i conversió cap a altres mitjans de transport més respectuosos amb el medi ambient, tecnologies innovadores de comu-

nicació i informació per al desenvolupament del territori, millora de l'accés a la societat de la informació; desenvolupament territorial i urbà, com complementaritats territorials per dinamitzar les zones rurals i gestió sostenible del territori, desenvolupament de la cooperació, per posar en pràctica estratègies i accions pilot, etc.

Un aspecte important d'aquesta iniciativa és la necessitat de comptar amb socis estrangers dins del mateix espai, com a mínim un, segons indica la reglamentació d'Interreg, encara que sigui aconsellable tenir-ne dos, ja que es valorarà a l'hora de la selecció dels projectes. S'ha fixat que el pressupost màxim per projecte sigui de tres milions d'euros, la quantitat mínima és de tres-cents mil euros i els projectes no poden superar els tres anys de període de duració. En ser les Illes Balears Objectiu 2, el finançament europeu és del 50% del total de despeses elegibles, mentre que a les zones Objectiu 1 és del 75%.

Per part de les diferents administracions públiques que conformen les Illes Balears, autonòmica, insular i local, així com per part d'altres organitzacions que també poden participar en aquesta iniciativa, com és la Universitat de les Illes Balears, ONG com el GOB, associacions empresarials com la PIMEM, etc., s'han presentat a la convocatòria de maig en els dos espais aproximadament una trentena projectes, en els quals les Illes Balears participen com a líder i també com a soci dels diferents projectes.

2.4.2. ORGANISMES SUPRANACIONALS EN ELS QUALS PARTICIPEN LES ILLES BALEARS

Les Illes Balears participen en un acord anomenat IMEDOC, inicialment firmat amb Còrsega i Sardenya, i que l'any passat fou ampliat a Sicília. En el marc d'aquest acord es realitzen reunions periòdiques entre els presidents de les esmentades regions, en les quals s'acorden convenis de col·laboració entre diferents institucions, com poden ser les universitats, o es presenta conjuntament algun projecte europeu. Es tracta d'un fòrum important on es defensa la insularitat i es treballa per aconseguir el seu reconeixement.

Per altra banda, existeix la Conferència de Regions Perifèricomarítimes (CRPM), amb uns objectius similars a l'IMEDOC, però en un marc molt més ampli, dins del qual les regions que en formen part comparteixen experiències i coneixements, i que s'ha convertit en un grup de pressió important enfront de les diferents institucions de la Unió Europea.

Una altra organització, amb característiques similars a les anteriors és l'Assemblea de les Regions d'Europa (ARE), que es configura com un grup de pressió enfront de les institucions europees. L'ARE està estructurada en grups dels quals formen part experts de diferents països, cada un dels quals està especialitzat en una matèria concreta.

2.4.3. LA UNIÓ EUROPEA AMPLIADA

L'efecte immediat que per a les Illes Balears tindrà l'entrada de nous països, molt més pobres, és la possible pèrdua o reducció en la percepció de fons que havien rebut fins ara. És allò que es coneix com "efecte estadístic", pel qual les regions considerades en l'actualitat menys afavorides passaran de cop a ser "riques" i això sense haver aconseguit, en molts de casos, els nivells que s'havien previst. Actualment, aquest és el punt clau per a l'ampliació i sobre el qual més es discuteix, ja que els països que actualment contribueixen en major mesura a les arques de la Unió, Alemanya per exemple, no estan disposats a incrementar el seu nivell de participació financera i volen que aquests diners es destinin per complet als països de l'Est. Aquests països, a la vegada, i a causa de la seva proximitat, es convertiran en el principal mercat on es dirigiran les empreses alemanyes, alhora que, i aquest és un dels temors d'Alemanya, es produirà un transvasament humà entre les fronteres de l'Est cap a l'Oest, que fa témer a Alemanya un increment de les seves despeses i dels problemes socials.

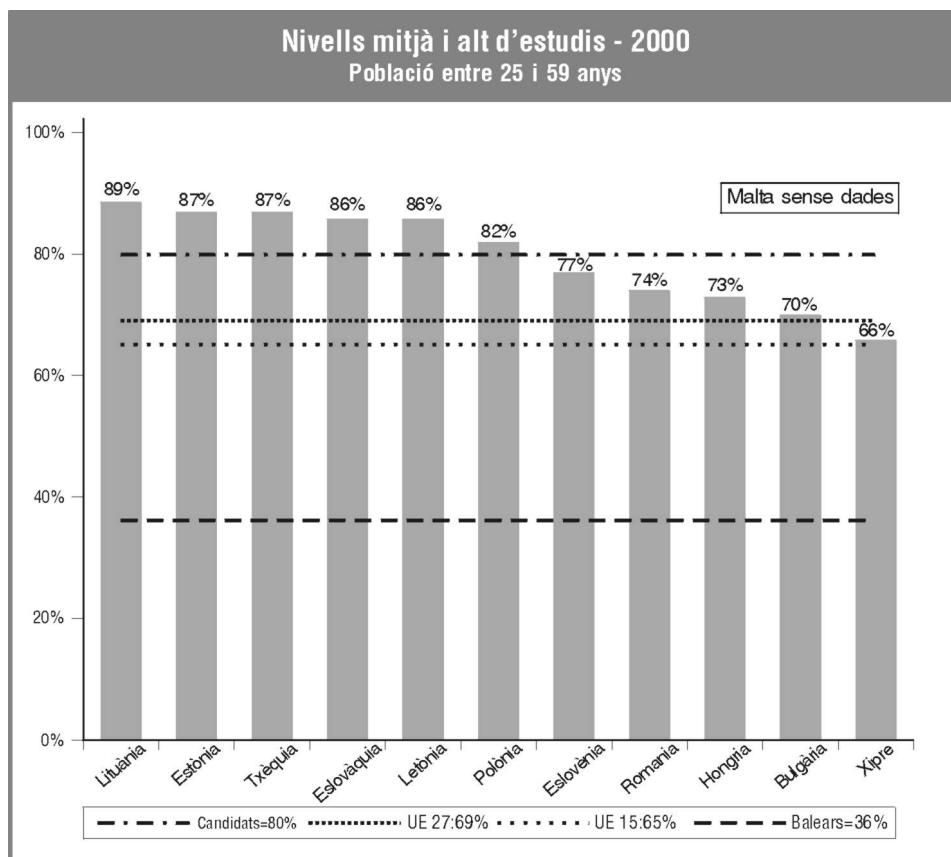
Un dels nous arguments esgrimits a favor de l'ampliació és el fet positiu que suposa l'obertura de nous mercats per a les empreses dels actuals quinze estats membres, argument que no acaba de convèncer els països receptors d'aquests ajuts, ja que en un principi no compensarà la pèrdua que suposarà en la recepció d'aquests fons.

Per altra banda, el fet de deixar de rebre fons, significa que ja s'han aconseguit els nivells de cohesió (riquesa tant econòmica com social) de la resta d'estats, cosa que deixa de ser certa a causa del ja esmentat efecte estadístic.

El gràfic G-I-2, elaborat per la Direcció General d'Economia, que té com a font la Comissió Europea, demostra que els països candidats, tot i ser més pobres que els quinze estats membres que actualment integren la Unió, tenen uns nivells de formació superiors, aspecte al qual no se li ha atorgat la rellevància que té, ja que en la societat dels nostres dies, basada en el coneixement i en les noves tecnologies, els recursos humans i la formació dels treballadors són aspectes fonamentals a l'hora de parlar de competitivitat als mercats i empreses, base de la nostra economia. Si volem una economia forta, capaç d'enfrontar-se a nous reptes, es necessita una mà d'obra preparada a tots els nivells, i aquesta és una aportació que trobam als països candidats que hem de tenir molt en compte.

Un aspecte molt important per a les nostres illes és el programa TWINNING aprovat per la Unió Europea, en el qual les Illes Balears, en representació de l'Estat espanyol, assessoraran durant el període d'un any Malta en la gestió de fons estructurals amb vista a la seva entrada a la Unió. És la primera vegada que en un projecte d'aquesta naturalesa és una regió que assessora tot un país i no de regió a regió com s'havia realitzat fins ara. Aquest projecte té una importància especial per a les nostres illes des del punt de vista que Malta serà el primer estat-illa que entri a la Unió, això significa

GRÀFIC I-2.

Font: Direcció General d'Economia.

que tindrà representants en totes i cada una de les institucions europees i que les seves polítiques, per pròpia naturalesa reivindicaran la insularitat. Tema que fins ara ha estat poc o gens reconegut per Europa, però que constitueix una problemàtica específica per a les illes.